

33. Koliko cepov se mu dá?

Če divjak ni debeliši kakor mazinec, se mu dá samo en cep, toda tista stran, kjer ni cepú, se nekoliko našev odreže, da divjak hitrejši rano zalije; če je pa divjak precej debel, se mu privežeta dva cepova.

34. Kadaj se lisenci odvijajo?

Ako se trak v cep preveč ne zajeda, naj se še le drugo leto spomladi odvijajo. (Konec sledí.)

Živa priča,

da je res treba ljudi sadjoreje učiti.

Da je res treba mlade in stare ljudi sadjoreje učiti, potrjuje sledeča prigodbica, ktera je sicer sila smešna, pa skozi in skozi resnična.

Kakih pet let more že biti, ko sem na Srednji Beli na vertu nekega kovača učil otroke v sklad cepiti. Ko me ljudje zagledajo, začnejo od vseh krajev skupaj vreti, in radovedno gledajo, kako da se cepi. Ko sem ravno cepič v sklad vdelal, zavpije neka ženska: „Ti s a praboljski dedec ti!“ Ko se obrnem in prašam, kaj da je, mi reče: „Vidijo, moj dedec je lani poln vert sadja nacepil, pa se mu kar eno drevesce ni prijelo“. Na to ji rečem: „kaj mislite, zakaj se mu ni nič prijelo?“ Ona pa pravi: „Zakaj ne?“ — „zato ne, ker je trap cepove v steržen vtikal, ne pa kakor oni v sklad h koži“. In urnih nog je žena šla po moža in ga je pricefrala, da je vidil, kako se prav cepi.

L. Pintar.

Jezikoslovni pomenki.

Odgovor.

„Novice“ prav ravnajo, da odpirajo včasih svoje liste jezikoslovnim pomenkom in so tako pripomočnice, da naš jezik čedalje bolj napreduje. Marsiktera dobra drobtinica je prišla že po tej poti na dan; al gotovo je tudi, da marsikteremu dovolijo očitno govoriti le zato, da se ne more pritožiti, da se v škodo slovenščine ni razglasila njegova beseda. Ako pride po tej poti tudi marsiktera pomota na dan, se ravno po tej poti tudi lahko popravi. Jezikoslovci, ki se očitno oglašajo, če tudi kaj napačnega učijo, niso nikoli slovenščini tako nevarni, kakor taki, ki si ne upajo na beli dan, ampak skrivej silijo ljudem, ki jim verjamejo, krive jezikoslovne nauke.

Naj sledí po tem vvodu moj odgovor.

Pravilo v staroslovenščini je, da ženske imena na —a dobivajo zmanjševavno pritiklino —ica, na pr. ryba, rybica, glava, glavica itd.; ženske imena pa, ki se končujejo s tenkim jerom, pritikajo pomanjševane tenkemu jeru samo zlog —ca ali pa —ka, na pr. dv'r (Thür), dv'r'ca, zel', zel'ka (Kraut), klét, klét'ca in klét'ka, Zelle; in temu pravilu tudi v živih slovanskih narečjih „de regula“, kolikor enake zmanjševavne oblike rabijo, ne nahajamo nič nasprotnega; primerjaj serbsko: kerv, kervca, noć, noćca, reč, rečca (nasproti pa reka, rečica), stvar, stvarca itd.; ravno tako rusko: myška, myšca; česko: dvir, dvirka, pest, pestka, nit, nitka.

Res je, da se pri izgovarjanji čuti nekako presledje (Zwischenraum) med korenino (osnovo) in pomanjševavnim končajem, in da bi bilo dobro, če bi v pravopisu imeli kako znamenje za to, — al da ga nimamo, iz tega ne sledí, da bi morali pisati i, kjer nima mesta.

Nasvetovana pisava se priporoča s tem, da je staroslovenščini (čujte možaki, ki se nanašate na staroslovenščino, pa je ne razumite prav!) in drugim slovanskim narečjem primérna, in da se po njej precí v pomanjšavni obliki razodeva, kaka da je beseda sama na sebi, nepomanjšana, kakor smo gori vidili pri: rečca in rečica. Gledé na neke posebne v „Novicah“ št. 17 in 18 zastran tega omenjene besede, moram odgovoriti: da na Krajskem se bolj sliši: kokoška in k večjemu kokošca (v starosloven-

ščini pa nahajamo tudi kokoša, torej kokošica), koščica (na drugistopnji pomanjšano od kostka), peščica (ravno tako od pestka), slaščica pa ni pomanjšano, ampak ima le tako obliko. Kdor se je le nekoliko pečal s slovenščino, bo vedil, koliko gré čislati tisto terjenje, da se kjekod na Slovenskem i, na katerem ni naglaska (tonlos), tako razumljivo izgovarja, da bi se zavolj občnega pravila ne mogel izpustiti. Pomisliti je pa še, da pri besedah, ki imajo končnico na —a in na soglasnik, kakor so: britev in britva, cerkev in cerkva, molitev in molitva, pesem in pesma in mnogo takih, gré pri pomanjševanji obliki —ica vsaj enaka, če ne večja pravica.

Cigale.

Čudna ura.

Povedka po L. Boviču.

Od revnega kramarčka se je Čižman povzdignil do bogatega trgovca. Al v sreči svoji ni pozabil revšine nekdanje; pohleven je ostal in pomagal vsakemu rad. Pošteno je bilo pridobljeno celo njegovo premoženje, in vsak ga mu je iz serca privošil, zato ker Čižmanova hiša je bila res pribežališče vsakemu, kdor je bil v potrebi.

Huda bolezen je napadla verlega starčka. Ko čuti, da se mu bliža zadnja ura, velí svojemu vnuku, naj pride k njemu, da mu bode razodel svojo poslednjo voljo.

Vnuk pride in bolni starček se še enkrat vzdigne v postelji in mu takole govori: „Bog te sprimi, Janko! Kmali se bodem ločil od tega sveta. Že so mi kalne oči in žila zlo pojema. Edini si iz moje žlahte, ki bodeš za mano ostal. Da si dober človek, tega sem se prepričal večkrat; nadjam se pa tudi, da bodeš moder gospodar moje zapuščine, ki ti jo hočem izročiti. Vendar se mi treba zdí, ti še poslednji opomin dati, ker iz obilnih skušinj vém, da bogastvo tudi dobrega človeka včasih spreoberne in ga zapelje na krive poti! Moja oporoka je shranjena tam v mizi. Večidel mojega premoženja bo tvoje. Kar sem še drugim namenil, zvesto razdeli in spolni vse, kar veléva moj testament. Hišno orodje razdeli vse med moje posle, le uno staro uro, ktera stoji tam na omari, vzemi ti in varuj jo dobro. Dal mi jo je v hvaležni spomin pred 30 leti neki urar, ki že davnej v zemlji počiva, da sem ga rešil iz velikih nadlog. Ne vém: ali je bila le posebna naključba ali pa volja Božja, da od tistega časa se je množilo moje premoženje neizrečeno; česa sem se lotil, vse mi je po sreči šlo. Vsaki dan sem bil bogatejši. In če me je hotel včasih duh skoposti prekaniti, sem pogledal le ono uro in se spomnil, da sem pomagal ljudem tudi takrat, ko sem še malo premožen bil, — da jim tedaj tudi sedaj ne smém dobrotljive roke odtegniti, ko mi je Bog premoženje tako čudno blagoslovil. Vzemi tedaj to uro — nikar je ne zametuj — pomisli, da je tvojemu stricu bila skoz in skoz drag spominek“.

Težko je že izgovoril te poslednje besede, — glavo naslone starček na vajšnico in mirno zaspí v Gospodu.

Mertvaška tihota je bila po vsi hiši. Le ura je bila sedem.

Janko nastopi premoženje in zvesto spolne oporoko svojega strica, pa bolj zato, da se je hitro odkrižal svojih dolžnost, kakor da bi bil častil poslednjo voljo ranjcega. Obilo premoženje ga je navdalo z nekim napuhom, ki je večidel takim ljudem lasten, ki se vsedejo, da ne véjo kako, v veliko bogastvo. Kmali je bilo serce njegovo vse drugačno. V slasti in gizdavosti živeti, je bil njegov cilj in konec. Milostnemu biti mu ni bilo mar.

Tako je preteklo eno leto. Lica mu vpadajo, bled in čmern iše le v potratnem življenji veselje. Stricovo uro je imel sicer v svoji izbi, pa naví je ni nikoli — „čemu mi je ta stara škljemfa med drugim krasnim pohišjem najnovejše šege!“ — je večkrat rekel.

Vés nevoljen sedí nekega večera v svojem naslanjaču, kar nekdo poterka. Žena nekega kmeta, kteremu je bogati Janko kos kmetije v najem (štant) dal, stopi noter.